

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KELIŲ ĮSTATYMO NR. I-891 2 IR 5 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTRONINIŲ RYŠIŲ
ĮSTATYMO NR. IX-2135 3, 34, 35, 36, 42, 43, 46, 54, 59, 60, 96 STRAIPSNIŲ, 2 PRIEDO
PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 46¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO NR. XI-242
87 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
PROFESINIO MOKYMO ĮSTATYMO NR. VIII-450 40 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGŲ
ĮSTATYMO NR. I-1367 36 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 464 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos kelių įstatymo Nr. I-891 2 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo (toliau – KĮ projektas), Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo Nr. IX-2135 3, 34, 35, 36, 42, 43, 46, 54, 59, 60, 96 straipsnių, 2 priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 46¹ straipsniu įstatymo (toliau – ERĮ projektas), Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 87 straipsnio pakeitimo įstatymo (toliau – MSĮ projektas), Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo Nr. VIII-450 40 straipsnio pakeitimo įstatymo (toliau – PMĮ projektas), Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo Nr. I-1367 36 straipsnio pakeitimo įstatymo (toliau – SPIĮ projektas) projektai parengti siekiant įgyvendinti Lietuvos Respublikos penktosios kartos judriojo ryšio (5G) plėtros 2020–2025 m. gairių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. birželio 3 d. nutarimu Nr. 577 „Dėl Lietuvos Respublikos penktosios kartos judriojo ryšio (5G) plėtros 2020–2025 m. gairių patvirtinimo“ (toliau – Gairės), priede „Lietuvos Respublikos penktosios kartos judriojo ryšio (5G) plėtros 2020–2025 m. gairių priemonių planas“ (toliau – Gairių priemonių planas) nustatytas 1 uždavinio „5G ryšio tinklų diegimo techninių sąlygų sudarymas“ priemonės:

1) KĮ projektas – priemonę „Peržiūrėti ir numatyti teisės aktuose galimybę ryšio operatoriams viešųjų ryšių tinklus įrengti valstybės ir savivaldybių kelių juostose, aikštėse, tiltuose, viadukuose, tuneliuose“ (Gairių priemonių plano 1.8 papunktis);

2) ERĮ projektas, MSĮ projektas, PMĮ projektas, SPIĮ projektas – priemonę „Supaprastinti teisinį reguliavimą dėl judriojo ryšio infrastruktūros įrengimo valstybei ar savivaldybei nuosavybės teise priklausančiuose nekilnojamojo turto objektuose (pastatuose, pvz., ant pastatų stogų, taip pat inžineriniuose statiniuose ar jų dalyse)“ (Gairių priemonių plano 1.6 papunktis).

Siekiant teisėkūros ekonomiškumo, ERĮ projekte papildomai atliekami ir kiti aktualūs Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo (toliau – ERĮ) pakeitimai ir kartu teikiamas su šiais pakeitimais susijęs Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 464 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – ANK projektas).

Pažymėtina, kad Gairių tikslas – užtikrinti efektyvią ir sparčią penktosios kartos judriojo ryšio (toliau – 5G ryšys) plėtrą Lietuvoje. Atkreiptinas dėmesys, kad Gairių nuostatos ir Gairių priemonių planas kartu yra ir darbo grupės, kurioje dalyvavo valstybės institucijos, verslo atstovai bei kitos suinteresuotos šalys, darbo rezultatas. Gairėse buvo identifikuotos problemos, trukdančios 5G ryšio plėtrai, ir atitinkamai Gairių priemonių plane numatytos priemonės, kaip jas spręsti.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, be kita ko, yra pažymėjęs, kad atskirų objektų veikla paprastai turi didesnę reikšmę šalies ūkio funkcionavimui, visuotinai svarbių funkcijų atlikimui (pašto, telegrafo, energijos tiekimo ir pan.)¹, o viešojo intereso, kaip valstybės pripažinto ir teisės ginamo visuomeninio intereso, įgyvendinimas yra viena svarbiausių pačios visuomenės egzistavimo ir raidos sąlygų². Įstatymų leidėjas informacinių technologijų ir telekomunikacijų, kitų aukštųjų technologijų ūkio sektorių yra priskyręs nacionaliniam saugumui užtikrinti strategiškai svarbiems ūkio sektoriams (Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 3 punktas). Minėto ūkio sektoriaus dalis, be kita ko, yra antenų, ryšio sistemų įrengimas (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. birželio 6 d. nutarimo Nr. 556 „Dėl ūkinės veiklos sričių, kurios laikomos nacionaliniam saugumui užtikrinti strategiškai svarbių ūkio sektorių dalimi, sąrašo nustatymo“ 3.6 papunktis). Pažymėtina, kad 5G ryšio tinklas dėl suteikiamų ekonominio augimo ir inovacijų diegimo galimybių yra strategiškai svarbus visai bendrajai Europos Sąjungos rinkai. Kaip įtvirtinta Gairėse, 5G ryšio (kurio kokybiniai rodikliai – ypač didelis pralaidumas, maža delsa bei plačios pritaikymo galimybės) infrastruktūra bus pritaikoma daugeliui svarbiausių sektorių, pavyzdžiui, transporto, logistikos, sveikatos priežiūros, energetikos, gamybos ir pan. Galimybę naudotis sparčiu, technologines naujoves atitinkančiu judriuoju ryšiu didelė visuomenės dalis neabejotinai laiko vienu svarbiausių kasdienių poreikių – kasmet auga poreikis visapusiškam dalyvavimui visuomenės gyvenime judriojo ryšio tinklais, jais nepertraukiamai gauti įvairias, kokybiškas ir naujausias technologines tendencijas atitinkančias paslaugas, o augančiam duomenų kiekio poreikiui reikalinga vis modernesnė, efektyviai naudojama infrastruktūra. Siekdami užtikrinti kokybiškas 5G ryšio paslaugas baltosiose zonose, taip pat efektyviai spręsti elektroninių ryšių infrastruktūros plėtros klausimus urbanizuotose teritorijose, elektroninių ryšių tinklų teikėjai turi ne tik atnaujinti esamą infrastruktūrą, nes technologijos, palaikančios 2G, 3G, 4G judriojo ryšio paslaugas, ne visais atvejais yra pritaikomos 5G ryšiui, bet ir montuoti naują infrastruktūrą. Reikiama infrastruktūra gali būti sumontuota tik tam tikrose vietose – pavyzdžiui, ne visų pastatų stogai yra tinkami mobiliojo ryšio bazinėms stotims sumontuoti. Atsižvelgiant į tai, kad 5G ryšių pagrįstų technologijų kūrimas vertinamas kaip pagrindinis inovacijų variklis, atitinkamos tinklo infrastruktūros trūkumas gali gerokai paveikti konkurencingumą inovacijų ir jų taikymo srityje.

Pažymėtina, kad vienas svarbiausių fizinės ryšio infrastruktūros įrengimo reikalavimų yra sklandus tiesioginis ryšys tarp antenų ir vartotojų naudojamų galinių įrenginių. Dėl šios priežasties, kad galėtų teritoriją tolygiai padengti ryšio aprėptimi, operatoriams būtina tankinti esamų bazinių stočių tinklą. Atsižvelgdami į pirminius, urbanizuotų teritorijų radijo planavimo vertinimus ir siekdami gerinti naujos kartos ryšio prieinamumą, bazinių stočių tankį didins visi operatoriai. Deja, šiuo metu praktinės galimybės statyti naujus bokštus urbanizuotose teritorijose nėra, todėl, atsisakant perteklinės infrastruktūros kūrimo, antenoms įrengti racionalu pritaikyti didžiausio aukštingumo statinius ar jų dalis, nekeičiant statinių funkcionalumo. Vis dėlto dėl statinių savininkų ir (ar) valdytojų (nepagrįsto) nesutikimo, nepakankamo teisinio reglamentavimo dažnai nėra galimybės įrengti mobiliojo ryšio bazines stotis ir kokybiškai tenkinti visuomenės poreikius elektroninių ryšių srityje. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal galiojantį teisinį reglamentavimą (ERĮ 46 straipsnis) nėra nustatyta, kiek laiko turi trukti „derybos su nuosavybės, kurią galima būtų panaudoti rengiant konkrečią elektroninių ryšių infrastruktūrą, esančią viešojo elektroninių ryšių tinklo ar neviešojo elektroninių ryšių tinklo dalimi, savininkais dėl tokios nuosavybės panaudojimo“, todėl susiklosto situacijos, kai dėl ilgų atsakymo terminų ar kitų panašių administracinių

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1996 m. sausio 24 d. ir 2003 m. kovo 4 d. nutarimai.

² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. gegužės 6 d., 2001 m. balandžio 2 d., 2005 m. gegužės 13 d. nutarimai.

kliūčių derybos užsitęsia nepagrįstai ilgą laiką ir taip užkerta kelią efektyviam infrastruktūros panaudojimui bei paslaugų nepertraukiamumui. Šiuo aspektu taip pat svarbus valstybės ir savivaldybių turto valdymui, naudojimui ir disponavimui juo taikomas viešosios teisės principas, pagal kurį sandoriai dėl valstybės ir savivaldybių turto turi būti sudaromi tik teisės aktų, reglamentuojančių disponavimą valstybės ir (ar) savivaldybių turto, nustatytais atvejais ir būdais. Taigi „derybos“, kai tai susiję su valstybės (savivaldybės) turto, nėra veiksmingas būdas pasiekti, kad ši nuosavybė būtų panaudojama elektroninių ryšių tinklų plėtrai.

Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 10 straipsnio 2 dalyje (12 straipsnio 2 dalyje) nurodyti valstybės (savivaldybių) turto patikėjimo teisės subjektai turi teisę priimti sprendimus, susijusius su valstybės (savivaldybių) turto valdymu, naudojimu ir disponavimu juo, išskyrus sprendimus, susijusius su šio turto perleidimu kitų asmenų nuosavybėn ar su daiktinių teisių suvaržymu, jeigu kiti įstatymai nenustato kitaip, todėl, kol tai nėra įtvirtinta atitinkamame įstatyme (kaip, pavyzdžiui, pagal Lietuvos Respublikos žemės įstatymo 22 straipsnio 9 dalį sandorius dėl valstybinės žemės servitutų nustatymo sudaro Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos), valstybei (savivaldybei) nuosavybės teise priklausančių statinių patikėtiniai sandorio dėl servituto, suteikiančio teisę ant valstybei (savivaldybei) nuosavybės teise priklausančio statinio ar po juo įrengti elektroninių ryšių infrastruktūrą, ja naudotis ir (ar) ją prižiūrėti, nustatymo elektroninių ryšių tinklo teikėjo naudai negalėtų sudaryti.

Darytina išvada, kad toks teisinis reglamentavimas yra neefektyvus siekiant užtikrinti sparčią 5G ryšio plėtrą ir jo prieinamumą visuomenei. Atitinkamai egzistuoja tokio reguliavimo, kuris leistų 5G ryšio paslaugų teikėjams efektyviai panaudoti kuo daugiau statinių, poreikis.

Gairių 22 punkte numatyta: „Tam, kad būtų galima efektyviai plėtoti judriojo ryšio, įskaitant 5G ryšį, tinklus, reikia peržiūrėti ir pakeisti teisinį reglamentavimą, siekiant užtikrinti skaidrias ir vienodas judriojo ryšio infrastruktūros įrengimo valstybės valdomuose nekilnojamojo turto objektuose sąlygas <...>. Tikslinga įvertinti servituto įrengti elektroninių ryšių infrastruktūrą, reglamentuoto Elektroninių ryšių įstatyme, taikymo išplėtimo galimybę.“

Akcentuotina, kad elektroninių ryšių tinklo teikėjams paprastai nėra poreikio valdyti statinius (jų dalis), kuriuose įrengiama (-ta) elektroninių ryšių infrastruktūra, t. y. jiems reikia tik naudotis statiniais (jų dalimis) elektroninių ryšių infrastruktūrai įrengti, ja naudotis ir (ar) ją prižiūrėti. Atsižvelgiant į tai, servitutas laikytinas viena tinkamiausių priemonių spręsti elektroninių ryšių infrastruktūros plėtros klausimus urbanizuotose teritorijose. Todėl, siekdama sudaryti palankesnes sąlygas 5G ryšio tinklams diegti, Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija (toliau – Susisiekimo ministerija) peržiūrėjo ERI nuostatas, reglamentuojančias servitutų nustatymą, ir siūlo jas tobulinti.

Kį pakeitimo projektu siekiama sudaryti sąlygas efektyviai plėtoti 5G ryšį ir būsimas mobiliojo ryšio technologijas, skirtas išmaniosioms kelių transporto sistemoms, transporto priemonėms ir eismo dalyviams valstybinės reikšmės keliuose. Kį projektas sudarys sąlygas dėl atsiradusios galimybės ryšių bokštus statyti valstybinėje žemėje racionaliais terminais (iki 2025 m.), įgyvendinti Europos Sąjungos finansinės priemonės „CEF Digital“ lėšomis finansuojamą tarptautinių 5G transporto koridorių projektą, kuriuo siekiama finansuoti pasyvinės ir aktyvinės ryšių infrastruktūros plėtrą TEN-T transporto koridoriaus (rinkos nepakankamumo (angl. *market failure*) atkarpose, taip pat paskatinti savavaldžių transporto priemonių atsiradimą.

Kiti siūlomi pakeitimai

ERI projektu siūloma papildyti įstatymą nuostatomis, kurios sudarytų sąlygas sklandesniam ir efektyvesniam elektroninių ryšių infrastruktūros iškelimo procesui, kai

vykdoma kitų statinių (pvz., kelių) rekonstrukcija ar remontas. Šiuo metu galiojančio teisinio reglamentavimo tam tikras neapibrėžtumas nulemia ilgas derinimo tarp tinkamos paskirties fizinės infrastruktūros ir elektroninių ryšių infrastruktūros valdytojų procedūras.

Be to, ERĮ projektu, siekiant suderinamumo su KĮ projektu, siūloma pakoreguoti ERĮ nuostatas, susijusias su kelio elementų naudojimu viešųjų elektroninių ryšių tinklų elektroninių ryšių infrastruktūrai įrengti.

Atsižvelgiant į Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybių narių gerosios praktikos pavyzdžius ir Lietuvos Respublikos valstybės institucijų³ pateiktą informaciją dėl neteisėtų veikų prevencijos, pavyzdžiui, pasienio teritorijose, kai neteisėtai veikai vykdyti asmenys naudoja radijo ryšio priemones, ERĮ projekte numatyta atitinkamai pakeisti ERĮ 3 ir 54 straipsnius (kartu teikiamas susijęs ANK projektas).

Dėl ERĮ projekte siūlomo ERĮ 3 ir 54 straipsnių pakeitimo ir ANK projekto:

1) Radijo ryšio perėmimo įrenginiai yra bet kokie radijo ryšio įrenginiai, skirti arba pritaikyti prisijungti prie mobiliojo ryšio tinklo ir (arba) šio tinklo galinio įrenginio, sudarantys galimybę be faktinio elektroninių ryšių paslaugų naudotojo sutikimo klausytis mobiliojo ryšio tinklu perduodamos informacijos turinio, įrašyti, kaupti ar kitu būdu perimti ar kontroliuoti jį ir (ar) srauto duomenis ir (ar) su jais susipažinti ir (arba) sudarantys galimybę perimti galinio įrenginio valdymą be jo naudotojo sutikimo. Tai lemia, kad radijo ryšio perėmimo įrenginiai yra naudojami neteisėtais tikslais, nusikalstamoms ar kitoms neteisėtoms veikoms vykdyti ar jų metu. Atsižvelgiant į tai, radijo ryšio perėmimo įrenginių naudojimas ir tiekimas į rinką iš esmės turėtų būti draudžiamas ir gali būti pateisinamas tik išimtiniais atvejais, tokiais kaip nacionalinio saugumo, nusikaltimų tyrimo, prevencijos ir kitais teisėtais tikslais.

Pastebėtina, kad yra labai išaugęs radijo ryšio perėmimo įrenginių prieinamumas dėl interneto sudaromų jų platinimo galimybių ir santykinai nedidelės tokių įrenginių kainos, priklausančios nuo šių įrenginių konstrukcijos ir veikimo nuotolio. Tačiau, norint įrodyti radijo ryšio perėmimo įrenginio naudojimo faktą ir patraukti asmenį atsakomybėn, asmuo turi būti sustabdytas įvykio vietoje su veikiančiu radijo ryšio perėmimo įrenginiu, nes kitoku atveju, t. y. asmeniui spėjus išjungti radijo ryšio perėmimo įrenginį, gali būti nustatytas tik radijo ryšio perėmimo įrenginio laikymo faktas, o tai neįrodo, kad radijo ryšio perėmimo įrenginiu buvo naudojama.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir į tai, kad radijo ryšio perėmimo įrenginiai sudaro galimybę be faktinio elektroninių ryšių paslaugų naudotojo sutikimo klausytis, įrašyti, kaupti ar kitu būdu perimti ar kontroliuoti mobiliojo ryšio tinklu perduodamos informacijos turinį ir (ar) srauto duomenis ir (ar) su jais susipažinti ir (arba) sudaro galimybę perimti galinio įrenginio valdymą be jo naudotojo sutikimo ir naudoti jį neteisėtiems tikslams, siekiant užtikrinti valstybės ir visuomenės saugumą, viešąją tvarką, turėtų būti draudžiama radijo ryšio perėmimo įrenginius ne tik naudoti, bet ir laikyti, išskyrus ERĮ projekte nurodytais tikslais.

Įvertinus išdėstytas aplinkybes, ERĮ projektu yra siekiama numatyti, kad radijo ryšio perėmimo įrenginius gali naudoti ir laikyti tik valstybės institucijos (išskyrus ERĮ projekte numatytas išimtis), atlikdamos joms įstatymais priskirtas valstybės gynybos, nacionalinio saugumo, viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo užtikrinimo, nusikalstamų veikų prevencijos ir tyrimo, valstybės sienos apsaugos ir kitas valstybės funkcijas. Tačiau net ir tokiu atveju naudojant radijo ryšio perėmimo įrenginius, radijo ryšys negali būti perimamas daugiau, nei yra būtina.

2) ERĮ projektas buvo notifikuotas Europos Komisijai ir kitoms ES valstybėms narėms pagal Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr.

³ Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos.

617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“, reikalavimus. Europos Komisija darbo tvarka pateikė paklausimą dėl ERĮ projekto nuostatos, numačiusios išimtį iš draudimo naudoti radijo ryšio slopinimo įrenginius ir radijo ryšio perėmimo įrenginius ne tik nusikalstamų veikų, bet ir „kitų teisės pažeidimų“ prevencijos ir tyrimo tikslais, nes ji galimai neatitinka 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių) nuostatų. Atsižvelgiant į tai, kad radijo ryšio slopinimo įrenginiai ir radijo ryšio perėmimo įrenginiai, kuriais yra trukdomas ar perimamas radijo ryšys, turėtų būti naudojami tik svarbiausių ir esminių valstybės ir visuomenės interesų apsaugai, o formuluotė „kiti teisės pažeidimai“ iš esmės apima bet kokius teisės pažeidimus, įskaitant, pavyzdžiui, ir smulkius administracinius nusižengimus, ERĮ projekte yra atsisakyta išimties dėl radijo ryšio slopinimo įrenginių ir radijo ryšio perėmimo įrenginių naudojimo kitų nei nusikaltimai teisės pažeidimų prevencijos ir tyrimo tikslais.

3) Siekiant užtikrinti radijo ryšio stočių, veikiančių radijo dažniais (kanalais), kuriems naudoti yra reikalingas Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – RRT) leidimas, veiksmingą naudojimo kontrolę, yra tikslinga taikyti prevencinio pobūdžio sprendimus, nustatytus atsižvelgiant į kitų ES valstybių narių pavyzdžius ir perimant gerąją jų praktiką. Didžioji dalis radijo ryšio įrenginių ir jų tiekimo į rinką reikalavimų yra nustatyta ES lygmeniu. Atsižvelgiant į tai, kad tam tikrai daliai radijo ryšio įrenginių (įskaitant radijo ryšio stotis, veikiančias radijo dažniais (kanalais), kuriems naudoti reikia gauti individualų leidimą) ES teisė nenustato jokių reikalavimų dėl jų laikymo (angl. *possession*), dalis ES valstybių narių yra nustačiusios tokius reikalavimus nacionaliniu lygmeniu. Šiuo metu yra žinoma, kad tokie radijo ryšio stočių laikymo reikalavimai yra nustatyti Belgijoje, Danijoje, Nyderlanduose, Prancūzijoje, Suomijoje.

Vidaus reikalų sistemos atstovai pažymi, kad jų atliekamų patikrinimų metu dažnai būna aptinkamos radijo ryšio stotys, kurios veikia radijo dažniais (kanalais), kuriems naudoti yra reikalingas leidimas, o tikrinami asmenys dažniausiai tokio leidimo neturi. Pastebėtina, kad tokias radijo ryšio stotis (kaip alternatyvą mobiliojo ryšio paslaugoms, teikiamoms viešaisiais mobiliojo ryšio tinklais) sistemingai naudoja asmenys su nusikalstamų veikų vykdymu susijusio mobiliojo ryšio poreikiui patenkinti (pvz., pasienio teritorijose), taip pat randama ir su nusikalstamomis veikomis siejamų asmenų stacionariai įrengtų radijo ryšio kartotuvų. Pažymėtina, kad techninėmis monitoringo priemonėmis yra sudėtinga identifikuoti tokių radijo ryšio kartotuvų įrengimo vietas, nes jie aktyvuojami atrankiuoju kvietimu ir veikia labai trumpai, radijo ryšys paprastai būna koduotas. Be to, radijo ryšio kartotuvų įrengimas, jų suprogramavimas ir (arba) kitoks paruošimas veikti, įskaitant jų suderinimą veikti konkrečiais radijo dažniais (kanalais), pagal esamą reglamentavimą nelaikomas pažeidimu netgi tuo atveju, kai reikalingas leidimas naudoti radijo dažnius (kanalus), kuriais veikia atitinkami kartotuvai.

Įvertinus išdėstytas aplinkybes, ERĮ projektu taip pat yra siekiama numatyti, kad asmenys radijo ryšio stotis, kurios yra skirtos arba pritaikytos veikti radijo dažniais (kanalais), kuriems naudoti yra reikalingas RRT leidimas, ir kurios yra paruoštos veikti šiais radijo dažniais (kanalais), turi teisę laikyti tik tuo atveju, jeigu turi RRT išduotą leidimą naudoti atitinkamus radijo dažnius (kanalus). Tačiau yra numatoma išimtis, kad šis reikalavimas netaikomas asmenims, kurie verčiasi elektroninių ryšių veikla, atitinkamų radijo ryšio stočių gamintojams, importuotojams ir asmenims, kurie tiekia rinkai (įskaitant tiekimą rinkai pirmą kartą) tokias radijo ryšio stotis, taip pat valstybės institucijoms, atliekančioms joms įstatymais priskirtas valstybės gynybos, nacionalinio saugumo, viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo užtikrinimo, nusikalstamų veikų prevencijos ir tyrimo, valstybės sienos apsaugos ir kitas valstybės funkcijas.

4) Asmenų, kurie verčiasi elektroninių ryšių veikla, atsakomybė už ERĮ nesilaikymą yra nustatyta ERĮ X skyriuje, reglamentuojančiame ERĮ laikymosi priežiūrą. Atsižvelgiant į tai, ANK projektu yra siekiama patikslinti šiuo metu galiojantį Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 464 straipsnį ir numatyti asmenų, kurie nesiverčia elektroninių ryšių veikla, arba juridinių asmenų, kurie nesiverčia elektroninių ryšių veikla, vadovų ar kitų atsakingų asmenų atsakomybę už neteisėtą radijo ryšio perėmimo įrenginių laikymą ir (ar) naudojimą, taip pat radijo ryšio stočių, kurios yra skirtos arba pritaikytos veikti radijo dažniais (kanalais), kuriems naudoti yra reikalingas leidimas, ir kurios yra paruoštos veikti šiais radijo dažniais (kanalais), neteisėtą laikymą.

Atsižvelgiant į tai, kad ERĮ projekte yra įtvirtinamas tam tikrų radijo ryšio įrenginių laikymo ir (ar) naudojimo uždraudimas, minėtų nuostatų įsigaliojimas numatytas 2024 m. sausio 1 d., kad būtų sudaryta galimybė prisitaikyti prie pasikeitusio teisinio reguliavimo. Siekiant išvengti teisinio reguliavimo ydų, dėl kurių kiltų neaiškumų taikant naujai nustatytus draudimus anksčiau teisėtai radijo ryšio įrenginius įsigijusių, naudojusių ir (arba) laikusių asmenų atžvilgiu, ERĮ projekte yra aptartas šio draudimo įgyvendinimas šių asmenų atžvilgiu, t. y. ERĮ projekto baigiamosiose nuostatose nurodyta, kokius veiksmus tokie asmenys turi atlikti ir iki kokio termino, kad, įsigaliojus šiam draudimui, nebūtų laikoma, jog jie pažeidžia aparatūros bei įrenginių naudojimo bei laikymo sąlygas.

Taip pat ERĮ projekte siūloma atlikti šiuos redakcinius patikslinimus:

1) atsižvelgiant į tai, kad, 2022 m. gegužės 1 d. įsigaliojus ERĮ pakeitimams, pasikeitė šio įstatymo 6 straipsnio turinys, ERĮ 34 straipsnio 3 dalyje, 35 straipsnio 8 dalyje, 36 straipsnio 2 dalies 1 punkte, 59 straipsnio 11 dalyje ir 60 straipsnio 4 dalyje vietoje nuorodos į ERĮ 6 straipsnio 5 dalį turi būti pateikta nuoroda į 7 straipsnio 2 dalį;

2) atsižvelgiant į tai, kad elektroninių ryšių infrastruktūros įrengimą, apsaugą ir bendrą naudojimą reglamentuoja ir ERĮ bei Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas, siūlytina 42 straipsnio 3 dalyje pateikti nuorodą ir į šiuos įstatymus;

3) ERĮ 60 straipsnio 1 dalies 1 punkte tikslintina nuoroda į neegzistuojančią ERĮ 63 straipsnio 3 dalį – vietoj jos įrašoma nuoroda į 62 straipsnio 4 dalį;

4) 2022 m. balandžio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2022/612 dėl tarptinklinio ryšio per viešuosius judriojo ryšio tinklus Europos Sąjungoje 23 straipsniu buvo pripažintas netekusiu galios 2012 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 531/2012 dėl tarptinklinio ryšio per viešuosius judriojo ryšio tinklus Europos Sąjungoje su visai pakeitimais, taip pat įtvirtinta, kad nuorodos į panaikintą reglamentą laikomos nuorodomis į Reglamentą (ES) 2022/612; atitinkamai tikslintinas ir ERĮ 2 priedas;

5) siekiant užtikrinti tinkamą ir efektyvų įrangos, naudojamos ERĮ 96 straipsnio 1 ir (arba) 4 dalyse nurodytais tikslais, įsigijimą, valdymą, priežiūrą ir atnaujinimą po to, kai šias funkcijas nuo 2024 m. sausio 1 d. nustos vykdyti RRT, tikslintinas ERĮ 96 straipsnis, nustatant, kad ERĮ 96 straipsnio 1 ir 4 dalyse nurodyta įranga įsigijama ir išlaikoma iš Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento šiam tikslui skiriamų valstybės biudžeto asignavimų.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Susisiekimo ministerijoje sudaryta projekto „5G ryšio infrastruktūros plėtra ir 2020–2025 gairių įgyvendinimas“ įgyvendinimo komanda. Įstatymų projektų rengimą ir derinimą koordinavo Susisiekimo ministerijos Ateities susisiekimo politikos grupės (vadovas – Darius Stravinskas, tel. +370 694 41 323, el. paštas

darius.stravinskas@sumin.lt) patarėjas Jonas Bazys (tel. +370 618 49 951, el. paštas jonas.bazys@sumin.lt).

ERĮ projekte siūlomų ERĮ 3 ir 54 straipsnių pakeitimų ir ANK projekto iniciatorė yra RRT (parengė RRT Radijo ryšio departamento (vadovė Jorūnė Mikulėnaitė-Baušienė, tel. (8 5) 210 5648, el. paštas jorune.mikulenaite@rrt.lt) vyresnysis patarėjas Raimundas Jarmalis (tel. (8 5) 210 5641, el. paštas raimundas.jarmalis@rrt.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Lietuvos Respublikos kelių įstatymo (toliau – KĮ) 2 straipsnio 13 dalyje nurodyta, kad „kelio statinys – kelio elementas, turintis laikančiąsias konstrukcijas (tiltas, viadukas, estakada, tunelis, pralaida, triukšmo užtvara, atraminė sienelė, rėminė ar gembinė konstrukcija, pylimas ir kt.).“ Ryšių bokštas, kaip kelio elementas, KĮ nėra numatytas, todėl kelio juostoje statinio, kuris nėra kelio elementas, negali būti statoma. Pažymėtina, kad nepaisant to, kad esamos KĮ redakcijos 2 straipsnio 13 dalies apibrėžtyje įtvirtintas nebaigtinis kelio elementų sąrašas vartojant terminą „ir kt.“ numato galimybę kelio statinyje įrengti ir kitus kelio elementus, tačiau konkrečiai neįvardinus ryšių bokšto, kaip vieno iš kelio elemento, nesukuriamas teisinis aiškumas ir prielaidos vienodam įstatymo traktavimui dėl šio elemento netiesioginio būtinumo kelio funkcionalumui užtikrinti. KĮ 2 straipsnio 22 dalies nuostata, kad „kitos šiame įstatyme vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo įstatyme, Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatyme ir Lietuvos Respublikos žemės įstatyme“, neapima ryšių bokštų ir kitų elektroninių ryšių tinklo elementų sąvokų, todėl ir kelių techniniame reglamente KTR 1.01:2008 „Automobilių keliai“ nėra numatytas aiškus ryšių (antenų) bokštų ir kitų elektroninių ryšių tinklo elementų sąvokų apibrėžimas ir jų techninis reglamentavimas kelio juostoje. Dėl šios ir kitų priežasčių intelektinių transporto sistemų paslaugoms ir savavaldėms transporto priemonėms būtinos infrastruktūros plėtra valstybinės reikšmės keliuose nebuvo numatyta. Taip pat KĮ 5 straipsnio 3 dalyje tarp nurodomų valstybinės reikšmės kelius patikėjimo teise valdančios akcinės bendrovės Lietuvos automobilių kelių direkcijos (toliau – LAKD) funkcijų nėra numatyta galimybės leisti ryšio operatoriams bendrai naudoti patikėjimo teise valdomus kelio elementus.

ERĮ 46 straipsnyje šiuo metu nustatyta, kad, jeigu viešųjų elektroninių ryšių tinklų teikėjas negali įgyvendinti teisės įrengti elektroninių ryšių tinklus nei juos bendrai įrengdamas su kitais asmenimis, nei bendrai naudodamas infrastruktūrą, nei kitomis ERĮ nustatytomis priemonėmis, taip pat kai nepavyksta viešojo elektroninių ryšių tinklo teikėjo arba neviešojo elektroninių ryšių tinklo teikėjo derybos su nuosavybės, kurią galima būtų panaudoti rengiant konkrečią elektroninių ryšių infrastruktūrą, esančią viešojo elektroninių ryšių tinklo ar neviešojo elektroninių ryšių tinklo dalimi, savininkais dėl tokios nuosavybės panaudojimo, tas viešojo elektroninių ryšių tinklo teikėjas ar neviešojo elektroninių ryšių tinklo teikėjas turi teisę kreiptis į teismą, kad šis, jeigu yra galimybė ir jeigu tai nesudaro nepagrįstų sunkumų tos nuosavybės savininkui, suteiktų teisę naudoti valstybės, savivaldybės ar privačią nuosavybę elektroninių ryšių infrastruktūrai įrengti, nustatydamas servitutą atitinkamai nuosavybei.

Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 87 straipsnyje, Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo 36 straipsnyje yra įtvirtintos nuostatos, draudžiančios suvaržyti daiktines teises į pagal patikėjimo sutartį perduotą valstybės (savivaldybės) turtą.

Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo 40 straipsnyje yra nustatyta, kad valstybinės profesinio mokymo įstaigos joms pagal patikėjimo sutartį perduotą valstybės turtą gali nuomoti arba perduoti panaudai Vyriausybės nustatyta tvarka, o valdydamos, naudodamos šį turtą ir juo disponuodamos, gali sudaryti tik tokius civilinius sandorius, kurie neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams.

Šiuo metu galiojanti ERĮ 42 straipsnio 2 dalies formuluotė nekonkretizuoja techninių sąlygų, kurių laikantis elektroninių ryšių infrastruktūros iškelimo darbai, statant ar rekonstruojant statinius, turėtų būti vykdomi, t. y. įstatyme nustatyta, kad „elektroninių ryšių infrastruktūros iškelimo darbus, atliekamus statant ar rekonstruojant pastatus, tiltus ir kitus statinius, suderinę su elektroninių ryšių infrastruktūros savininkais, turi atlikti statybų užsakovai savo lėšomis pagal elektroninių ryšių infrastruktūros savininkų nurodytas technines sąlygas, jeigu statybų užsakovai ir elektroninių ryšių infrastruktūros savininkai nesusitaria kitaip“.

Šiuo metu galiojanti ERĮ 43 straipsnio 1 dalies formuluotė nustato, kad asmenys, suderinę su valstybės ar savivaldybių institucijomis, valstybės įmonėmis, turi teisę viešiesiems elektroninių ryšių tinklams tiesti ir šių tinklų elektroninių ryšių infrastruktūrai įrengti nemokamai naudotis valstybės ir savivaldybių kelių elementais.

Šiuo metu galiojančiame ERĮ nėra reglamentuojamas radijo ryšio perėmimo įrenginių laikymas ir naudojimas, taip pat nėra reikalaujama, kad asmenys radijo ryšio stotis, kurios yra skirtos arba pritaikytos veikti radijo dažniais (kanalais), kuriems naudoti yra reikalingas RRT leidimas, ir kurios yra paruoštos veikti šiais radijo dažniais (kanalais), laikytų tik turėdami RRT išduotą leidimą naudoti atitinkamus radijo dažnius (kanalus). Atitinkamai šiuo metu galiojančiame ANK nėra numatyta administracinė atsakomybė už radijo ryšio perėmimo įrenginių laikymą ir (ar) naudojimą, taip pat radijo ryšio stočių, kurios yra skirtos arba pritaikytos veikti radijo dažniais (kanalais), kuriems naudoti yra reikalingas leidimas, ir kurios yra paruoštos veikti šiais radijo dažniais (kanalais), neteisėtą laikymą.

Šiuo metu galiojančiame ERĮ kriminalinės žvalgybos subjektams reikalingos papildomos įrangos įsigijimas ir išlaikymas nedetalizuojamas. ERĮ 96 straipsnio 1 ir 4 dalyse nustatyta, kad minėta įranga įsigyjama ir išlaikoma valstybės lėšomis.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

KĮ 2 straipsnio 13 dalyje įtvirtintos kelio statinio sąvokos apibrėžtis bus papildyta ryšių bokšto elementu, taip bus sudaryta galimybė transporto infrastruktūrą papildyti (aktyviajai elektroninių ryšių infrastruktūrai skirtais pasyviaisiais elektroninių ryšių infrastruktūros elementais) ryšių bokštų statiniais, būtinais transporto koridoriams padengti nepertraukiamu 5G ryšiu, siekiant plėtoti valstybinės reikšmės keliuose skaitmenines paslaugas, savavaldžių transporto priemonių infrastruktūrą. KĮ 2 straipsnio 22 dalies papildymas numatys ryšių bokštui kelio elemento sąvokos taikymą ERĮ. KĮ projekte vartojama ryšių bokšto sąvoka suponuos ERĮ taikymą ir sudarys teisinės prielaidas atnaujinti (kelių) techninius reglamentus, skirtus ryšių infrastruktūrai kelio juostoje plėtoti. Atsižvelgiant į tai, kad valstybinės reikšmės keliai išimtinę nuosavybės teise priklauso valstybei, pagal KĮ projektą užmokestis būtų apskaičiuojamas ir nustatomas susisieikimo ministro nustatyta tvarka. Ši nuostata būtų specialioji teisės norma ERĮ 45 straipsnio 5 dalies (bendroji teisės norma) atžvilgiu, kurioje nustatyta, jog „infrastruktūros naudotojas šalių susitarimu moka infrastruktūros valdytojui užmokestį už naudojimąsi elektroninių ryšių infrastruktūra ir (arba) tinkamos paskirties fizine infrastruktūra. Ryšių reguliavimo tarnyba, nagrinėdama tarp infrastruktūros naudotojo ir infrastruktūros valdytojo kilusį ginčą, turi teisę nustatyti užmokesčio už naudojimąsi elektroninių ryšių infrastruktūra ir (arba) tinkamos paskirties fizine infrastruktūra dydį“. Pagal KĮ projektą užmokestis būtų apskaičiuojamas ir nustatomas susisieikimo ministro nustatyta tvarka. KĮ projekto 2 straipsnyje, kuriuo keičiamas 5 straipsnio 3 dalies 7 punktą, pateikiamas valstybinės reikšmės kelius patikėjimo teise valdančios LAKD išplėstas funkcijų reglamentavimas ir nustatoma LAKD gautų lėšų už bendrą ryšių bokštų naudojimą (vadovaujantis ERĮ) priskyrimo LAKD pajamoms tvarka. Nustatytas reglamentavimas, kad iš mobiliojo ryšio operatorių gautos pajamos už ryšių bokštų bendrą naudojimą galės būti LAKD

pajamos, kurios leistų akcinei bendrovei (LAKD) rinkos sąlygomis pritraukti finansavimą ir vykdyti investicinę grąža motyvuotą veiklą. LAKD pajamos iš minėtos veiklos būtinos dėl galimybės skolintis lėšų ir pagrįsti nuosavą indėlį, reikalingą Europos infrastruktūros tinklų plėtros priemonės (angl. *Connecting Europe Facility*, CEF) lėšoms pritraukti. Už ryšių bokštų bendrą naudojimą gautos lėšos būtų naudojamos ryšių bokštų statybai ir jų funkcionavimui reikalingų elektros, ryšių linijų įvadų įrengimui skirtai paskolai grąžinti ir palūkanoms mokėti. Taip pat pažymėtina, kad siūlomas reguliavimas yra tikslingai nukreiptas tik į valstybinės reikšmės kelius (valstybei nuosavybės teise priklausančius kelius), o savivaldybių ir (ar) privačios nuosavybės teise valdomuose keliuose ryšių bokštų bendram naudojimui būtų taikomos ERĮ 45 straipsnio nuostatos.

ERĮ projekte siūloma papildyti ERĮ nauju 46¹ straipsniu ir ERĮ numatyti ne tik teismo, bet ir sandoriu nustatomą servitutą, jeigu elektroninių ryšių infrastruktūrai, esančiai viešojo elektroninių ryšių tinklo ar neviešojo elektroninių ryšių tinklo dalimi, įrengti, ja naudotis ir (ar) ją prižiūrėti yra būtina, siekiant užtikrinti elektroninių ryšių tinklų ir (arba) elektroninių ryšių paslaugų aprėptį ir (ar) kokybę atitinkamoje teritorijoje, panaudoti valstybei ar savivaldybei arba valstybės valdomoms bendrovėms, savivaldybės valdomoms bendrovėms ar šių bendrovių dukterinėms akcinėms bendrovėms ir uždarosioms akcinėms bendrovėms, kaip tai suprantama pagal Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 5 straipsnio 1 dalį, viešosioms įstaigoms, kurių savininkė arba dalininkė, turinti daugiau kaip pusę balsų visuotiniame dalininkų susirinkime, yra valstybė ar savivaldybė, nuosavybės teise priklausančius statinius ar jų dalis (toliau – valstybės (savivaldybės) statinys). Pažymėtina, kad ERĮ projekte siūloma neapsiriboti tik valstybei ar savivaldybei nuosavybės teise priklausančiais statiniais, atsižvelgiant į tai, kad reikšmingas skaičius įvairių statinių nuosavybės teise priklauso ne tiesiogiai valstybei ar savivaldybėms, o jų valdomoms bendrovėms ir jų dukterinėms bendrovėms, taip pat įvertinus tai, kad, vykstant valstybės įmonių pertvarkymo į akcines bendroves ar uždarąsias akcines bendroves procesui, tikėtina, ateityje tiesiogiai valstybei ar savivaldybėms nuosavybės teise priklausančių statinių mažės. ERĮ projekte siūloma nustatyti, kad valstybės (savivaldybės) statinių patikėtiniai (savininkai) gali, gavę atitinkamo elektroninių ryšių tinklo teikėjo prašymą, ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo tokio prašymo gavimo dienos sudaryti sandorį dėl servituto, suteikiančio teisę ant valstybės (savivaldybės) statinio ar po juo įrengti elektroninių ryšių infrastruktūrą, ja naudotis ir (ar) ją prižiūrėti (toliau – servitutas), nustatymo elektroninių ryšių tinklo teikėjo naudai. Svarbu paminėti, kad, atsižvelgiant į ERĮ projekto 8 straipsnyje dėstomo ERĮ 46¹ straipsnio 1 dalies nuostatas, minėtas elektroninių ryšių tinklo teikėjo prašymas turės būti motyvuotas, nurodant aplinkybes, dėl kurių nustatyti servitutą elektroninių ryšių tinklo teikėjo naudai yra būtina (poreikis užtikrinti elektroninių ryšių tinklų ir (arba) elektroninių ryšių paslaugų aprėptį ir (ar) kokybę atitinkamoje teritorijoje).

ERĮ projekte numatoma, kad valstybės (savivaldybės) statinio patikėtinio (savininko) atsisakymas sudaryti sandorį dėl servituto nustatymo elektroninių ryšių tinklo teikėjo naudai turi būti pateiktas raštu ir turi būti motyvuotas. ERĮ projekto 8 straipsnyje dėstomo ERĮ 46¹ straipsnio 4 dalyje nustatyti atvejai, kuomet sandoris dėl servituto nustatymo elektroninių ryšių tinklo teikėjo naudai, išskyrus šio straipsnio 5 dalyje nurodytus atvejus, nesudaromas. Pažymėtina, kad minėti atvejai numatyti įvertinus objektyviai egzistuojančius tam tikrų statinių ypatumus ir (ar) aplinkybes, atsižvelgiant į jų svarbą nacionaliniam saugumui (statinys yra įrašytas į Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 4 priede nurodytą Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įrenginių ir turto sąrašą ir (arba) nurodytas nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbios įmonės saugumo planą), lokaciją (statinys yra karinėje teritorijoje ir (ar) kultūros paveldo objekto ar vietovės teritorijoje), teisinį statusą (statinys įtrauktas į Lietuvos Respublikos Vyriausybės arba savivaldybės tarybos patvirtintą Viešame aukcione parduodamo valstybės (savivaldybės) nekilnojamojo turto ir kitų nekilnojamųjų daiktų sąrašą – tai yra, tikėtina, kad artimoje ateityje

statinio savininkas nebebus vienas iš ERĮ projektu siūlomo ERĮ 46¹ straipsnio 1 dalyje nustatytų subjektų, kurių atžvilgiu taikomos šio straipsnio nuostatos), paskirtį (statinys, kuris yra ryšių (telekomunikacijų) tinklų paskirties inžinerinis statinys, pagal ERĮ nuostatas priskirtinas elektroninių ryšių infrastruktūrai, kuria gali būti efektyviai naudojamos ir kitoms ERĮ nustatytomis priemonėmis, pvz., ERĮ 44–45 straipsnių nustatytais pagrindais); vėjo elektrinėms išimtis, be kita ko, aktuali dėl kiekvienai iš vėjo elektrinės dalių (bokštui, turbinai) gamintojo teikiamų kokybės garantijų, atsižvelgiant į tai, kad kokybės garantija teikiama konkrečiai vėjo elektrinės dalies konstrukcijai (dizainui) ir konkrečiai jos komplektacijai visam vėjo elektrinės veiklos laikotarpiui (jeigu vėjo elektrinės savininkas kokiu nors būdu keičia vėjo elektrinės dalis, pvz., ant bokšto ar ant turbinos atsiranda papildoma elektroninio ryšio įranga, vėjo elektrinės savininkui kyla reali rizika netekti gamintojo teikiamos kokybės garantijos). Pažymėtina, kad pagal ERĮ projekto nuostatas sandoris dėl servituto nustatymo elektroninių ryšių tinklo teikėjo naudai nesudaromas, kai valstybės (savivaldybės) valdomas statinys nėra tinkamas elektroninių ryšių infrastruktūrai įrengti ir (arba) naudoti (tai yra, būtų pažeisti Lietuvos Respublikos statybos įstatymo (toliau – Statybos įstatymas) ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų reikalavimai) ir (ar) kai tokį sandorį sudaryti draudžia valstybės (savivaldybės) statinio patikėtinio (savininko) veiklą reglamentuojantys specialieji įstatymai.

Atkreiptinas dėmesys, kad ERĮ projekto 8 straipsnyje dėstomo ERĮ 46¹ straipsnio 4 dalies 1–6 punktuose nustatyti atvejai neeliminuočių galimybės sudaryti sandorį dėl servituto nustatymo elektroninių ryšių tinklo teikėjo naudai, tačiau valstybės (savivaldybės) statinio patikėtinis (savininkas) turėtų teisę sudaryti minėtą sandorį savo nuožiūra, įvertinęs konkretaus atvejo aplinkybes, jeigu kiti įstatymai nenustato kitaip. Paminėtina, jog tais atvejais, kai valstybės (savivaldybės) statinys yra kultūros paveldo objekto ar vietovės teritorijoje, sandoris dėl servituto nustatymo elektroninių ryšių tinklo teikėjo naudai pagal ERĮ projekto nuostatas galėtų būti sudarytas tik jeigu tai nepažeistų nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų ir būtų gautas už kultūros paveldo apsaugą atsakingos institucijos pritarimas.

Manytina, kad ERĮ projekte išlaikoma tinkama valstybės (savivaldybės) statinio patikėtinio (savininko) ir elektroninių ryšių tinklo teikėjų interesų pusiausvyra: servitutas nustatomas, tik kai tai objektyviai būtina (siekiant užtikrinti elektroninių ryšių tinklų ir (arba) elektroninių ryšių paslaugų aprėptį ir (ar) kokybę atitinkamoje teritorijoje; pvz., objektyvios būtinybės nustatyti servitutą nebus, jei tarp valstybės (savivaldybės) statinio patikėtinio (savininko) ir elektroninių ryšių tinklo teikėjo yra sudaryta ir galioja valstybės (savivaldybės) statinio nuomos sutartis, pagal kurios sąlygas tame statinyje yra įrengta elektroninių ryšių infrastruktūra), statinys tinkamas elektroninių ryšių infrastruktūrai įrengti (nebus pažeisti Statybos įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų reikalavimai); nustačius servitutą, valstybės (savivaldybės) statinio patikėtinui (savininkui) būtų mokama periodinė kompensacija (vadovaujantis skaidrumo, proporcingumo ir nediskriminavimo principais, atsižvelgiant į tai, kokiai valstybės (savivaldybės) statinio daliai nustatomas servitutas ir kokios apimties suvaržymai tenka valstybės (savivaldybės) statinio patikėtinui (savininkui) – servitutas neturi būti „pigesnė“ alternatyva nuomos santykiams). Atkreiptinas dėmesys, kad ERĮ projektu siūlomos nuostatos neužkerta kelio, esant ginčui dėl servituto nustatymo pagrįstumo, tokį ginčą perduoti spręsti teismui.

Atsižvelgiant į tai, kad tam tikrais atvejais valstybės (savivaldybės) statiniai gali būti perduoti kitiems subjektams laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis pagal panaudos sutartis, siekiant teisinio aiškumo, ERĮ projekte siūloma nustatyti, kad minėtais atvejais sandorį dėl servituto nustatymo elektroninių ryšių tinklo teikėjo naudai sudaro valstybės (savivaldybės) statinio patikėtinis (savininkas) ir nedelsdamas (ne vėliau kaip per tris darbo dienas) apie tai raštu informuoja panaudos gavėją.

Dalis valstybės ar savivaldybių turto yra valdoma pagal patikėjimo sutartis, kuriose, be kita ko, turto patikėtinui yra nustatytas draudimas suvaržyti daiktines teises į pagal turto patikėjimo sutartį perduotą turtą. Atsižvelgiant į tai, kartu su ERĮ projektu teikiamas MSI projektas, PMI projektas, SPII projektas ir juose numatytos atitinkamos išimtys pagal ERĮ projekto nuostatas.

Siūlomų minėtų naujų teisinio reguliavimo nuostatų teigiamas rezultatas – įstatymo lygmeniu visoje Lietuvos teritorijoje būtų užtikrintos vienodos, skaidrios, aiškos sąlygos panaudoti valstybės (savivaldybės) statinius elektroninių ryšių infrastruktūrai įrengti ir atitinkamai užtikrinta efektyvesnė, spartesnė 5G ryšio tinklo plėtra Lietuvoje. Be to, elektroninio ryšio tinklo teikėjams ir valstybės (savivaldybės) statinio patikėtinams (savininkams) būtų sumažinama administracinė našta, tenkanti dėl privalomo kreipimosi į teismą siekiant nustatyti servitutą.

Siūlomu ERĮ 42 straipsnio pakeitimu siekiama nustatyti, kad elektroninių ryšių infrastruktūros iškelimo darbus, atliekamus statant ar rekonstruojant pastatus, tiltus ir kitus statinius, turi atlikti statybų užsakovai pagal elektroninių ryšių infrastruktūros savininkų nurodytas, RRT tvirtinamose elektroninių ryšių infrastruktūros įrengimo ir naudojimo taisyklėse nustatytus reikalavimus atitinkančias technines sąlygas. Manytina, kad RRT papildžius savo tvirtinamas taisykles atitinkamais reikalavimais, kurių būtų laikomasi vykdant elektroninių ryšių infrastruktūros iškelimo darbus, būtų eliminuotas teisinis vakuumas, kuris šiuo metu lemia nesutarimus tarp skirtingų infrastruktūrų valdytojų ir apsunkina elektroninių ryšių tinklų plėtrą.

Siūlomu ERĮ 43 straipsnio pakeitimu siekiama nustatyti, kad nebūtų įtvirtinama teisė ryšių bokštais, kurie būtų pastatyti kelio juostoje ir laikomi kelio elementais, naudotis nemokamai, skirtingai nei kitais kelio elementais. Ryšių bokštų bendras naudojimas, įskaitant apmokėjimą, būtų reglamentuotas KĮ. Taip pat šiame straipsnyje papildoma sąvoka „valstybės valdomos įmonės“ (vietoj „valstybės įmonės“) atsižvelgiant į tai, kad pagal priimtus atitinkamų teisės aktų pakeitimus 2023 m. sausio 2 d. valstybės įmonė Lietuvos automobilių kelių direkcija, patikėjimo teise valdanti valstybinės reikšmės kelius, pertvarkyta į akcinę bendrovę.

Priėmus ERĮ projektą, bus įtvirtinta, kad radijo ryšio perėmimo įrenginiai gali būti naudojami ir laikomi tik valstybės gynybos, nacionalinio saugumo, viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo užtikrinimo, nusikalstamų veikų prevencijos ir tyrimo, valstybės sienos apsaugos tikslais, o radijo ryšio stotys, kurios yra skirtos arba pritaikytos veikti radijo dažniais (kanalais), kuriems naudoti yra reikalingas RRT leidimas, ir kurios yra paruoštos veikti šiais radijo dažniais (kanalais), gali būti laikomos tik turint RRT išduotą leidimą naudoti atitinkamus radijo dažnius (kanalus), išskyrus ERĮ projekte numatytas išimtis. ERĮ projekte numatomas reglamentavimas padės užtikrinti radijo ryšio perėmimo įrenginių, taip pat radijo ryšio stočių, parengtų veikti radijo dažniais (kanalais), kuriems naudoti yra reikalingas leidimas, naudojimą ir laikymą tik objektyviai pagrįstais atvejais ir tik teisėtiems tikslams. Tai sudarys sąlygas užtikrinti, kad teisėtai veikiančios radijo ryšio sistemos būtų apsaugotos nuo neteisėto ir nepagrįsto radijo ryšio perėmimo, taip pat valstybės, visuomenės saugumą, viešąją tvarką, radijo trukdžių prevenciją ir tinkamai veikiantį radijo ryšį.

Priėmus ANK projektą, bus numatyta asmenų, kurie nesiverčia elektroninių ryšių veikla, ir juridinių asmenų, kurie nesiverčia elektroninių ryšių veikla, vadovų ar kitų atsakingų asmenų administracinė atsakomybė už neteisėtą radijo ryšio perėmimo įrenginių laikymą ir (ar) naudojimą, taip pat radijo ryšio stočių, kurios yra skirtos arba pritaikytos veikti radijo dažniais (kanalais), kuriems naudoti yra reikalingas leidimas, ir kurios yra paruoštos veikti šiais radijo dažniais (kanalais), neteisėtą laikymą. Asmenys, kurie verčiasi elektroninių ryšių veikla, už ERĮ nuostatų nesilaikymą ir toliau atsakys ERĮ nustatyta tvarka.

Priėmus ERI projektą, ERI 96 straipsnio 1 ir 4 dalyse bus įtvirtinta, kad kriminalinės žvalgybos subjektams reikalingą įrangą įsigyja ir išlaiko Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų priimtų įstatymų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

ERI projekte numatomas reglamentavimas padės užtikrinti radijo ryšio perėmimo įrenginių ir radijo ryšio stočių, parengtų veikti radijo dažniais (kanalais), kuriems naudoti yra reikalingas leidimas, naudojimą ir (ar) laikymą tik objektyviai pagrįstais atvejais ir tik teisėtiems tikslams. Tai sudarys sąlygas užtikrinti, kad teisėtai veikiančios radijo ryšio sistemos būtų apsaugotos nuo neteisėto ir nepagrįsto radijo ryšio perėmimo ir valstybės, visuomenės saugumą, viešąją tvarką, radijo trukdžių prevenciją ir tinkamai veikiančių radijo ryši. Atsižvelgiant į tai, priimti įstatymų projektai turės teigiamos įtakos kriminogeninei situacijai. Kiti siūlomi įstatymų pakeitimai kriminogeninei situacijai ir korupcijai įtakos neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priėmus įstatymus, Lietuvos ryšio operatoriai galės sparčiau ir sklandžiau diegti ir plėtoti 5G ryšio tinklus ir sistemas Lietuvoje, pasieks numatytus plėtros tikslus ir tuo prisidės prie valstybės ekonominės ir socialinės naudos kūrimo.

Laukiama, kad vientiso, nepertraukiamo 5G ryšio ir infrastruktūros aprėptis sudarys verslui sąlygas plėtoti intelektinių transporto sistemų, daiktų interneto sprendimus, savavaldžių transporto priemonių sistemas ir kitas duomenimis grįstas viešąsias komercines paslaugas.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai atitinka strateginio lygmens planavimo dokumentus ir jiems neprieštarauja. KĮ projektu vykdoma 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos susisiekimo plėtros programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano tvirtinimo“, kuria vykdoma pažangos priemonė Nr. 10-001-05-04-02 (Skatinti pažangių elektroninių ryšių technologijų ir naujos kartos ryšio tinklų (įskaitant 5G ryšį) plėtrą), Nacionalinio pažangos plano 5.4 uždavinys „Gerinti skaitmeninį junglumą ir didinti susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą bei sektoriaus kuriamą vertę“ ir atitinkamai bus siekiama pažangos priemonės rezultato rodiklio (5.4.5) „5G ryšio paslaugos miestų teritorijose, tarptautiniuose sausumos transporto koridoriuose („Via Baltica“, „Rail Baltica“) ir kituose magistraliniuose automobilių keliuose ir valstybinės reikšmės magistralinėse geležinkelių linijose, oro ir jūrų uostuose“.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Tam, kad įstatymai būtų inkorporuoti į teisinę sistemą, kitų įstatymų priimti, galiojančių įstatymų pakeisti ar panaikinti nereikės.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projekto sąvokos ir jas

įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymų projektuose nėra naujų sąvokų ir jas įvardijančių terminų, todėl įstatymų projektų nereikia įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai neprieštaruja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus įstatymus:

1. Lietuvos Respublikos finansų ministerija parengs ir Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2023 m. spalio 31 d. turės priimti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 5 d. nutarimo Nr. 16 „Dėl valstybės turto perdavimo patikėjimo teise ir savivaldybių nuosavybės“ pakeitimo“.

2. Susisiekimo ministras iki 2023 m. spalio 31 d. turės priimti įsakymą dėl periodinės kompensacijos už naudojimąsi sandoriu elektroninių ryšių tinklo teikėjo naudai nustatytu valstybės (savivaldybės) statinio servitutu dydžio apskaičiavimo tvarkos.

3. Susisiekimo ministras iki 2023 m. spalio 31 d. turės priimti įsakymą dėl užmokesčio už akcinės bendrovės Lietuvos automobilių kelių direkcijos patikėjimo teise valdomų, naudojamų ir disponuojamų ryšių bokštų, esančių valstybinės reikšmės keliuose, bendrą naudojimą apskaičiavimo tvarkos.

4. RRT turės priimti elektroninių ryšių infrastruktūros įrengimo, žymėjimo, priežiūros ir naudojimo taisyklių pakeitimą.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymams įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

14. Rengiant įstatymų projektus gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta. Įstatymų projektai paskelbti Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje ir Susisiekimo ministerijos interneto svetainėje. Kitų konsultavimosi būdų nenumatoma. Įstatymų projektai buvo patikslinti įvertinus įstatymų projektų derinimo metu gautas pastabas ir pasiūlymus.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „radijo ryšio perėmimo įrenginys“, „perimtas radijo ryšys“, „Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba“ „Servitutas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.